

Ett skogsområde i Glömsta i Huddinge kommun

Naturvärdesinventering – NVI 2019

Adoxa Naturvård

Adoxa Naturvård

Tel: 0708-804582

E-post: janne.elmhag@adoxanatur.se

Postadress: Villa Skogshall, 641 99 Sköldinge

Hemsida: www.adoxanatur.se

Författare: Janne Elmhag

Foto: Janne Elmhag

2019-10-30

Granbarknagare är en signalart för skogar med äldre gran. Den känns igen på de millimeterstora nästan cirkelrunda kläckhålen. I inventeringsområdet förekommer den i minst ett tiotal granar.

Titelbladets bild: Delområde 10: Gammal gran förekommer spritt i större delen av inventeringsområdet. Även död ved uppträder tämligen rikligt – här i form av en torrtall. I bakgrunden skimtar en orienteringsskärm som antyder att området används av det rörliga friluftslivet.

Sammanfattning

Inför en planerad bebyggelse har en naturvärdesbedömning, NVI, genomförts i ett skogsområde i Glömsta i Huddinge kommun. Blandskogarna bedömdes till övervägande del hysa "Påtagligt naturvärde" – klass 3 i en femgradig skala. Gammal gran, tall och asp, tämligen riklig förekomst av död ved samt några förekomster av naturvårdsarter, inte minst granbarknagare, ligger till grund för bedömningen. Den planerade bebyggelsen bedöms få lokalt negativ effekt på den biologiska mångfalden genom minskad skogsareal och fragmentisering. Områdets betydelse för biologiskt utbyte i ett större perspektiv bedöms som begränsat på grund av befintliga spridningsbarriärer som skapats av intilliggande bebyggelse, vägar och jordbruksmark.

Inledning/Bakgrund

Inför en planerad bebyggelse av fastigheterna Glömsta 2:58 och 2:59 behövde beslutsunderlaget beträffande områdets naturvärden förbättras. Därför anlätade Bonava AB Adoxa Naturvård för att genomföra en naturvärdesinventering – NVI, på dessa fastigheter samt på fastigheterna Glömsta 1:442, 1:164, 1:539 och delar av Glömsta 2:56.

Metod

Arbetet inleddes med studier av satellitbilder och kartor vilket inkluderar historiska kartor från förra sekelskiftet och från 1950-talet. Databaser med uppgifter om växt- och djurarter gick igenom varefter området besöktes vid två tillfällen den 15 och 22 oktober 2019. Vid fältbesöken noterades, värderades och koordinatsattes naturvårdsarter, värdeelement och naturvärdesobjekt. Naturvärdesbedömningen utgår från "Svensk standard SS 1999 000, 2014" detaljeringsgrad medel och tillägg "värdeelement" och "detaljerad redovisning av artförekomst". Bedömningen görs i fem klasser med både arter och biotopernas egenskaper som grund.

Faktaruta I

Naturvärdesbedömningens klasser:

1. *Högsta naturvärde* – området bedöms ha särskild betydelse för biologisk mångfald på nationell eller internationell nivå. Ej noterat i inventeringsområdet.
2. *Högt naturvärde* – området bedöms ha särskild betydelse för biologisk mångfald på regional eller nationell nivå motsvarande t ex skogsstyrelsens ”nyckelbiotop”. Ej noterat i inventeringsområdet.
3. *Påtagligt naturvärde* – Kvaliteten motsvarar ungefär skogsstyrelsens ”objekt med naturvärde” eller länsstyrelsens ”restaurerbar naturlig fodermark”
4. *Visst naturvärde* – Trots stor mänsklig påverkan finns strukturer eller arter av positiv betydelse för biologisk mångfald.
5. *Lågt naturvärde* – Hyggen, trädplantager, åkrar, igenväxande åkermark mm.

Värdeelement: Element med särskilt positiv betydelse för biologisk mångfald (hålträd, stenrösen, död ved mm).

De tre högsta naturvärdesklasserna bör betraktas som skyddsvärda.

Naturvärdesträd: Träd med särskilt stor betydelse för biologisk mångfald – gamla, grova, träd med håligheter eller stamskador, träd som är värd åt rödlistade arter och signalarter. Sälg, asp, lind, rönn, fågelbär, hagtorn och oxel utgör en biologisk bristvara i det svenska skogslandskapet och noteras ibland som naturvärdesträd. Både unga och gamla exemplar av de hotade trädslagen alm och ask noteras som naturvärdesträd.

De *naturvårdsarter* som omnämns i texten är antingen upptagna på den svenska rödlistan från 2015 eller så är de signalarter enligt skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering. Arter som är upptagna på EU:s habitatdirektivs eller fågeldirektivs förteckning över skyddsvärda arter betraktas också som naturvårdsarter. Några av författaren självvalda naturvårdsarter kan ibland förekomma med förklarande text. Fridlysta arter eller särskilt sällsynta arter används selektivt och omnämns bara ibland där det anses befogat.

Beskrivning

Inventeringsområdet är en mindre del av ett ca 30 ha stort skogsområde nästan helt omgärdat av villabebyggelse i Glömsta. Förutom villabebyggelsen utgör Glömstavägen en markerad sydgräns för skogsområdet. Bebyggelsen har huvudsakligen skett på gammal åkermark och i direkt anslutande skog medan det beskogade och delvis kuperade inventeringsområdet har undanhållits från exploatering.

Olikåldrig blandskog med stort inslag av relativt gammal gran dominerar men tall, sälg, vårtbjörk och i synnerhet asp förekommer också frekvent. I bryn och längs vägen i öster ökar andelen lövträd, inte minst asp och sälg, varav flera är tämligen gamla. Ett antal gamla tallar har lämnats när olika typer av skogliga åtgärder har utförts. Flera av dem har nått en ålder (100 – 150 år) som gör dem till potentiella värdräd för signalarter som tallticka och i något fall även för reliktböck.

Ett glest trädklätt nästan parkartat område märks i sydost i anslutning till öppen gödningspåverkad gräsmark. Död ved uppträder rikligt och tämligen spritt i större delen av inventeringsområdet både som torrträd, högstubbar och lågor – vissa riktigt grova. Ett par aspar med uthackade bohål noterades under inventeringen. Området genomkorsas av några stigar och flera utplacerade orienteringsskärmar antyder att området utnyttjas av intilliggande skolor och det rörliga friluftslivet. Kojor och någon eldningsplats nära bebyggelsen i söder understryker att området utnyttjas av de närboende.

Delområde 1: Parkartad blandskog   Naturvärdesklass 3 – påtagligt naturvärde
Glest trädklätt parkartat område med många medelålders - gamla tallar, vårtbjörk och asp. Området är svagt kuperat och berget går i dagen här och var. Död ved i form av torrträd, högstubbar och lågor förekommer tämligen frekvent. Mot öppen mark delområde 2 står bärande träd och buskar – rönn, nyponros, snöbär, trubbhagtorn m fl. Här växer även ung alm, syren och ung lönn. I fältskiktet märks ett litet inslag av hävdgynnade arter – gråfibbla, fårsvingel, ärenpris, vitmåra och rödven.

- Naturvårdsarter: Alm (CR)
- Värdeelement: Gamla tallar, torrträd, högstubbar, lågor, bärande träd och buskar, berghällar

Delområde 2: Ruderatmark   Naturvärdesklass 5 – lågt naturvärde
Byggnad, grusade ytor och P-plats intill Bergavägen. I området växer arter som brännässla, vitplister, gråbo, kanadensiskt gullris och sparris.

- Naturvårdsarter: ---
- Värdeelement: ---

Delområde 3: Öppen gräsmark

Naturvärdesklass 4 - visst naturvärde

Gammal åkermark som idag är öppen gräsmark dominerad av arter som hundäxing, tuvtåtel, ängsgröe, rödven, röllika, skogsklöver, tomtskräppa och vanlig smörblomma. Vegetationen är tydligt påverkad av gödningsämnen.

- Naturvårdsarter: ---
- Värdeelement: Visst inslag av död ved och bärande träd och buskar.

Delområde 4: Blandskog

Naturvärdesklass 3 - påtagligt naturvärde

Blandskog med olikåldriga bestånd av främst gran, asp, tall och vårtbjörk. Marken är överlag frisk, något kuperad i sydost med berg i dagen men i övrigt tämligen flack. Blåbär är karaktärsart i fältskiktet. Även om de äldre träden inte dominerar förekommer de tillräckligt frekvent för att ge området karaktär. I synnerhet äldre gran med spår av signalarten granbarkgnagare är typiskt för delområde 4 (och delområde 10). Även äldre tall 100 - 150 år gammal förekommer här och var liksom tämligen grov asp som ofta angripits av aspticka och ett par av asparna har uthackade bohål. Död ved i olika nedbrytningsstadier finns tämligen rikligt spritt i området både som torrträd, högstubbar och lågor – främst gran och asp. Tidiga nedbrytningsstadier är vanligast. Vedsvampar förekommer frekvent – klibbticka, björkticka, aspticka, fnöskticka, borstticka, bitterticka, platticka, sälgticka m fl men bland vedsvamparna noterades inga signalarter eller rödlistade arter under inventeringen.

- Naturvårdsarter: Korallfingersvampar (S), blåsippa (S, F), granbarkgnagare (S)
- Värdeelement: Lågor, högstubbar, torrträd, gammal tall och gran, hålträd.

Delområde 5: Lövskog/tomtmark

Naturvärdesklass 3 - påtagligt naturvärde

Väster om Bergavägen och kring "ödehuset" på Bergavägen 17 breder en liten men varierad lövskog ut sig. Fältskiktet är trivialt med arter som träjon, nejlikrot, hundäxing, stembär och kers till exempel. Asp dominerar i söder men kring huset i norr är variationen större. Här märks en flerstammig sälg, en medålders lönn, enstaka fågelbär, en grov gran och flera grova tallar.

- Naturvårdsarter: Granbarkgnagare (S)
- Värdeelement: Gammal tall, gammal gran, bärande träd och buskar (fågelbär, nypon), flerstammig sälg med sälgticka

Delområde 6: Blandskog

Naturvärdesklass 4 - Visst naturvärde

Ung blandskog med asp, björk, sälg, tall och gran. Området är tämligen flackt och enstaka block förekommer. I den torra till friska markens fältskikt märks blåbär, lingon, piprör, vårfryle, örnbräken och några få ytterligare arter. I lite fuktigare delar finns inslag av tuvtåtel och älggräs. Ett par gamla frötallar med en omkrets kring 200 cm respektive 293 cm utmärker sig genom ålder och omfång. Den sistnämnda är en dubbeltall.

- Naturvårdsarter: ---
- Värdeelement: Gamla grova tallar x 2

Delområde 7: Trädgårdstomt med byggnad
Buskrik trädgårdstomt. Ej besökt i fält.

Naturvärdesklass 4 - Visst naturvärde

- Naturvårdsarter: ---
- Värdeelement: Bärande träd och buskar (hagtorn m fl.)

Delområde 8: Öppen gräsmark

Naturvärdesklass 4 – Visst naturvärde

Före detta åkermark som nu mest liknar en välansad och ganska artrik gräsmatta. Floran med arter som brunört, engelskt rajgräs, revsmörblomma, vanlig smörblomma, röllika och ängssyra är påverkad av gödningsämnen men inslag av prästkrage, rödven, grässtjärnblomma, teveronika och några ytterligare arter visar att utvecklingen, om inte ytterligare gödning tillförs, troligen leder mot en mer artrik, kväveskyende och hävdgynnad flora. Apel och hästkastanj i periferin. Området tycks fungera som någon sorts allmänning.

- Naturvårdsarter: ---
- Värdeelement:

Delområde 9: Skog

Naturvärdesklass 4 – Visst naturvärde

Litet blandskogsparti i nordostsluttning från Sigvardsvägen. Ung – medelålders vårtbjörk växer här tillsammans med ung gran, några sälgar och någon ek. En lite äldre och grövre gran respektive en asp utmärker sig något (ca 175 cm i omkrets). I fältskiktet dominerar blåbär och örnbräken. Kransmossa är vanligt i bottenskiktet.

- Naturvårdsarter: ---
- Värdeelement: Död ved (kubbar av sälg, diverse klenved)

Delområde 10: Blandskog

Naturvärdesklass 3 - Påtagligt naturvärde

Kuperad olikåldrig blandskog med stort inslag av gammal gran varav flera med spår av signalarten granbarkgnagare. Död ved förekommer tämligen rikligt men främst i tidiga nedbrytningsstadier. I fältskiktet dominerar blåbär partiellt och i övrigt märks lingon, kruståtel, örnbräken och piprör. I bottenskiktet hus- och väggmossa med inslag av vanlig kvastmossa och skogbjörnmossa. I söder går berget i dagen här och var och området sluttar brant mot norr och den gamla villa/fritidsbebyggelsen kring Lövstastigen. Där är marken bitvis fuktig och klibbal förekommer. I övrigt är marken i huvudsak frisk – torr.

- Naturvårdsarter: Granbarkgnagare (S)
- Värdeelement: Död ved (torrträd, högstubbar, lågor) - tämligen rikligt, stenröse, gamla granar,

Historiska kartor

De historiska kartorna visar på lång skoglig kontinuitet med både löv- och barrträd i inventeringsområdet.

Diskussion/Slutsatser

Större delen av inventeringsområdet utgörs av olikåldrig blandskog som bedöms hysa "påtagligt naturvärde" och ha ett lokalt skyddsvärde. Bedömningen motsvarar ungefär Skogsstyrelsens "objekt med naturvärde" inom nyckelbiotopsinventeringen. Enligt den svenska branschstandarden för naturvärdesinventeringar bedöms det vara av särskild betydelse att den totala arealen av dessa områden bibehålls eller ökar samt att deras ekologiska kvalitet upprätthålls eller förbättras. Men varje enskilt område med denna naturvärdesklass behöver inte vara av särskild betydelse för att upprätthålla biologisk mångfald på regional, nationell eller global nivå. En slutsats av detta kan vara att vid exploatering av mark med "påtagligt naturvärde" bör någon form av åtgärder genomföras som kompensation för förlorad biologisk mångfald. Att skydda motsvarande areal liknande skog någon annan stans i kommunen är en utmärkt kompensationsåtgärd. I övrigt är en lång rad åtgärder tänkbara – faunadepåer, mulmholkar, fladdermusholkar, fågelholkar, bihotell och mycket annat som kan bidra till en ökad biologisk mångfald.

Trots tämligen riklig förekomst av lämpliga substrat i form av lågor, torrträd, högstubbar och gamla levande träd i inventeringsområdet noterades förvånande nog inga naturvårdsarter bland vedsvamparna. Död ved i sena neobrytningsstadier är inte så vanligt i området vilket kan vara en delförklaring. Inventeringsområdet har ett begränsat ekologiskt utbyte med skogsområden bortom vägar och bebyggelse som t ex Gömmaren NR men svampars spridning hindras inte nämnvärt av vägar och byggnader. De vindspridda sporer av tex naturvårdsarter som tallticka, granticka och kandelabersvamp borde kunna hitta växtplatser på lämpliga substrat i inventeringsområdet inom kort. Levande gammal tall och gran liksom asplågor i tämligen sent nedbrytningsstadium finns trots allt och hyser kanske redan mycel av de nämnda arterna även om fruktkroppar ännu saknas.

Det är troligt att ytterligare någon eller några naturvårdsarter skulle ha hittats vid en inventering tidigare under vegetationsperioden. I mitten av oktober när den här inventeringen genomfördes var marken täckt av löv och många kärleväxter nervissnade vilket försvårade arbetet.

Spridningssamband

Inventeringsområdet är en del av ett ca 30 ha stort skogsområde. Det området är kringgärdat av villabebyggelse, vägar och åkermark vilka fungerar som mer eller mindre effektiva barriärer. Lokalt inom dessa 30 ha har inventeringsområdet en stor betydelse för ekologiskt samspel och artspridning och för att upprätthålla ett så stort sammanhängande naturområde som möjligt. Området har störst betydelse för arter knutna till död ved, gammal gran, gammal tall och i viss mån gammal asp.

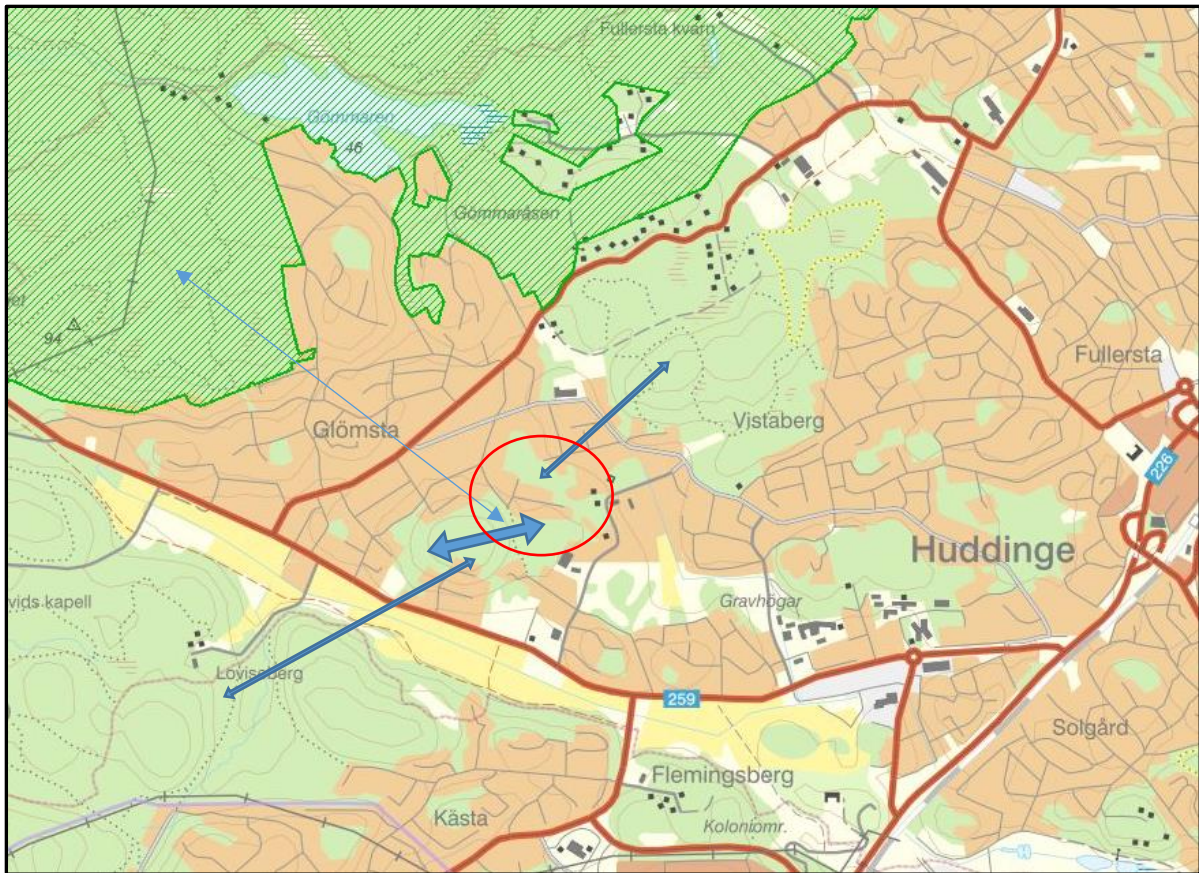
När det gäller ekologiskt utbyte mellan inventeringsområdet och skogsområden bortom de begränsande vägarna och bebyggelsen är situationen sämre. Det närliggande Gömmarens naturreservat avgränsas effektivt från inventeringsområdet av vägar och villabebyggelse. Många organismers spridningsmöjligheter, t ex insekter och växter, begränsas därför allvarligt. Beträffande mer lättroliga organismer som t ex fåglar är spridningsvägarna inte lika stängda. Kungsfågel är exempel på en naturvårdsart som skulle kunna röra sig mellan naturreservatet och inventeringsområdet för både häckning och födosök. Men för vissa skogsbundna naturvårdsarter som förekommer i intilliggande marker, duvhök och spillkråka

t ex, är inventeringsområdet redan idag troligen för fragmenterat och i minsta laget åtminstone för häckning.

För vissa organismer sker sannolikt ett mindre genetiskt utbyte mellan inventeringsområdet och Lovisebergs skogsområde söder om Glömstavägen liksom norrut med Källbrinksskogarna och den norra delen av Bornsjökilen även om spridningsbarriärer i form av byggnader och vägar förekommer även här (se karta nedan).

Stora sammanhängande arealer av natur är av avgörande betydelse för att upprätthålla artrikedom och höga naturvärden. Inventeringsområdet är omgärdat av ett tätbebyggt villaområde där grönytor, i synnerhet mer naturliga sådana som t ex skogsdungar, är mycket fragmenterade. Varje park, skogsdunge och naturlig gräsyta avgränsas av asfalterade vägar, bebyggelse och välansade trädgårdar vilket allvarligt försvårar förbindelsen mellan dem och inventeringsområdet. Både djur och växter riskerar att isoleras till nackdel för den biologiska mångfalden. Ju tätare naturområden uppträder i bebyggda miljöer desto större är chansen att förbindelser och spridningsvägar för växter och djur kan upprätthållas. Sett i det perspektivet ökar det relativa naturvärdet i inventeringsområdet eftersom hela området och faktiskt varje enskilt träd, buske eller död trädstam kan ha en funktion som länk eller "stepstone" för olika organismers genetiska utbyte, spridningsförsök och överlevnad i närområdet.

Den planerade bebyggelsen kommer att bidra till ytterligare fragmentering av skogsmark i Glömsta. Dels genom minskad skogsareal dels genom att förbindelsen mellan inventeringsområdets norra del och den södra byggs bort - fragmentisering. Den negativa effekten blir dock främst lokal eftersom områdets roll beträffande ekologiska samband i ett större sammanhang redan idag är begränsad.

Inventeringsområdet ungefärligt inringat i rött. Ju kraftigare pil desto starkare ekologiskt samband.

***Artförteckning**

Nedan redovisas ett urval arter som genom sina miljökrav signalerar höga naturvärden eller är intressanta på annat sätt i inventeringsområdet. De här arterna har tillsammans med biotopernas egenskaper bidragit till naturvärdesbedömningen.

Kärlväxter

Alm (CR)

Almen är ett vanligtvis högvuxet ädellövträd som 2010 togs upp i den nya rödlistan på grund av aggressiva angrepp av en svampsjukdom, almsjuka, som sprids av skalbaggen, almsplintborre. Svampen angriper endast lite äldre träd som vanligtvis hunnit bli ungefär 30 cm i omkrets. Ett par unga almskott noterades i delområde 1.

Blåsippa (S, F)

Välkänd fridlyst vårblomma som dessutom är signalart för lundartade förhållanden eller örtrika granskogar – ofta på kalk. Under inventeringen noterades ett stort bestånd centralt i delområde 4.

Myskmadra (S)

Myskmadra eller myska tillhör mårornas släkte och växer nästan alltid i stora bestånd. Den känns igen på 8 kranställda blad och den karakteristiska kumarindoften. Myskmadra är en signalart för lundartade områden och för örtrika granskogar. Här rör det sig dock troligen om ett bestånd trädgårdsflyktingar med begränsat signalvärde.

Svampar

Koralltaggsvamp (S)

Fingersvampar inom släktet Ramaria brukar kallas korallfingersvampar och fungerar som signalarter för skogar med höga naturvärden. De anses inte klara slutavverkningar varför de med sina förekomster signalerar lång skoglig kontinuitet. I inventeringsområdet noterades två fynd – ett i den sydöstra och ett i den nordvästra delen av delområde 4.

Insekter

Granbarknagare (S)

En liten barkborre som angriper de yttre delarna av granbarken utan att skada innerbark och kambium. Den väljer gamla och oftast mycket grova granar och vanligtvis de nedersta tre meterna. Angreppen känns lättast igen på de små millimeterstora cirkelrunda kläckhål. Kläckhål av arten noterades på många av inventeringsområdets äldre granar i delområde 4 och 10. Sannolikt finns den på fler av inventeringsområdets äldre granar. Förekomsterna antyder att inventeringsområdet har en lång kontinuitet av äldre gran.

Faktaruta II

Rödlistans kategorier:

LC = Livskraftig

NT = Missgynnad

VU = Sårbar

EN = Starkt hotad

CR = Akut hotad

RE = Utdöd (Nationellt)

S = Signalart enligt skogsstyrelsen. Där det förekommer signalarter är chansen stor att det finns höga naturvärden och att det finns sällsynta och hotade arter. Ju fler signalarter som uppträder tillsammans i ett område desto högre naturvärden signalerar de.

Referenser:

Den nya nordiska floran, Mossberg, Stenberg, Wahlström & Widstrand, 2003

Sörmlands flora, Rydberg, Wanntorp, Botaniska sällskapet i Stockholm, 2001.

Upplands flora, Jonsell L, SBF-förlaget, Uppsala, 2010.

Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog, Nitare m fl, Skogsstyrelsens förlag, 2000.

<http://historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/search.html> (Lantmäteriets historiska kartor), Häradskartan ca 1900, Ekonomiska kartan ca 1950.

Signalarter – indikatorer på skyddsvärd skog, flora över kryptogamer, J Nitare m fl, Skogsstyrelsen, 2000.

Gärdenfors, U. ed. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. Rödlistade arter i Sverige, 2015.

Svensk standard SS 199000:2014, Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) – Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. Swedish Standards Institute 2014.

www.artportalen.se

<https://artfakta.artdatabanken.se>

<http://www.google.com/earth>

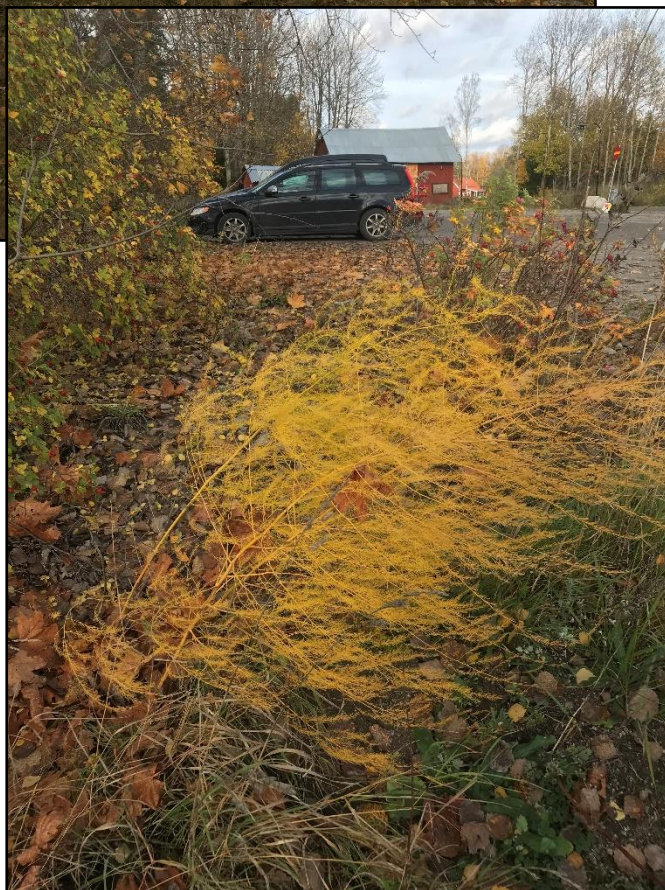
Bilagor

1 Miljöbilder

2 NVI - karta

Delområde 1: Glest beskogat, parkartat med berg i dagen. Ett par högstubbar syns i bildens högerkant. I bakgrunden ansas lite äldre tall.

Delområde 2: P-plats, i bakgrunden byggnader, i förgrunden höstfärgad sparris.

Delområde 4: För området karakteristisk gammal gran och tall samt granlågor.

Delområde 4. En korallfingersvamp av släktet ramaria signalerar lång skoglig kontinuitet och höga naturvärden.

Delområde 4: En gran har angripits av svampar och insekter, blåst av och bildat en högstubbe och en låga. Vid stubbens bas syns fruktkroppar av en av våra allra vanligaste vedsvampar – klibbticka.

Den fridlysta signalarten blåsippa hittades i delområde 4. (Bilden är inte från inventeringsområdet).

Ung skog i delområde 6.

Delområde 3: Bakom ridån av vårtbjörk breder en öppen gräsmark ut sig.

Delområde 5: Aspdominerad skog närmast Bergavägen.

Delområde 5: Lövdominerad skog och trädgårdstomt vid "ödehuset" på Bergavägen 17.

Rågången mellan delområde 10 till vänster och angränsande skog till höger.

Adoxa Naturvård

www.adoxanatur.se